

AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE ÇEVRE POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

Hasan Zuhuri SARIKAYA

*Çevre ve Orman Bakanlığı, Atatürk Bulvarı No: 153 Bakanlıklar, Ankara
E-mail: sarikaya@ins.itu.edu.tr*

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ÇEVRE POLİTİKALARI

Çevre ve doğal kaynakların korunması hakkındaki AB politikalarının önemi 1980'lerden bu yana artmıştır. 1980'li yıllarda, çevreye zararlı tehditlerin ve çevredeki bozulmanın kontrol altına alınmaktan çok uzak olduğu anlaşılmaktaydı. Vatandaşlar, karar-alıcılar, işadamları zamanla gizli tehlikelerin farkına daha fazla varmaya başlamış ve çevrenin korunması için ulusal ve özellikle de Avrupa düzeyinde daha güçlü eylemleri talep eder olmuşlardır.

Çevrenin korunması günümüzde siyasi gündemde kilit konusunu teşkil etmekte ve ulusal, bölgesel, Avrupa ve Uluslararası seviyede müzakerelere konu olmaktadır. Çevre kirliliği problemlerinin sınır-ötesi boyutu da dikkate alındığında, Avrupa seviyesinde ve uluslararası düzeyde işbirliği ve uyumlu bir hareket tarzı zorunlu olmaktadır. Çevreye dair Topluluk mevzuatı ise 1970 yılından beri gelişmektedir. Bu çerçevede, "zorunlu" ve "gönüllü" yaklaşımlara odaklanan pek çok farklı yaklaşım ele alınmaktadır.

Tarihsel olarak, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurucu anlaşması olan 1957 tarihli "Roma Anlaşması"nda doğrudan çevre ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte çevreyle doğrudan ilgili maddelerin yer aldığı ve kurucu anlaşmanın tamamlayıcısı hükmünde olan "Avrupa Tek Senedi"nin 1987'de yürürlüğe girmesine kadar Topluluk karar organları Roma Anlaşmasınının 100. ve 235. maddelerine

dayanarak çevre konusundaki çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Çünkü Topluluk karar organlarına kurucu anlaşmanın 100. maddesiyle "ortak pazarın işlemlerini doğrudan etkileyecek ülke yasaları arasında uyum sağlama yetkisi" ve 235. maddesi ile de "Topluluk hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlamak üzere Anlaşma'da bir düzenleme bulunmayan konularda gerekli düzenlemeleri yapma yetkisinin verildiğini görmekteyiz. Tek Senet'in VII. Başlığı, çevre alanındaki Topluluk faaliyetinin esaslarını tanımlamıştır. Tek Senet ile değiştirilen Avrupa Topluluğu'nu kuran Anlaşma (Roma Anlaşması), esas itibariyle, çevre konusunda bir Topluluk politikasının geliştirilmesi ve uygulanmasını temin etmekteydi. Avrupa Birliği'ni kuran Maastricht Anlaşması da, çevreye saygı duyan sürdürülebilir bir gelişmenin desteklenmesini hedeflemiştir.

Çevre alanındaki Topluluk eylemleri, Avrupa Birliği Anlaşması, ona bir "politika" statüsü verinceye kadar, yıllarca gelişimini sürdürmüştür. 1 Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması ise sürdürülebilir gelişmeyi Avrupa Topluluğu (AT) amaçlarından biri haline getirerek konuyu bir adım ileriye taşımıştır. Anlaşmanın 2. maddesi, tek pazar ve para birliğine ilişkin tedbirler alınırken, "yüksek düzeyli çevre koruma ve çevre kalitesinin iyileştirilmesi" hususunun dikkate alınması gerektiği belirtilmekte, 6. maddesi ise çevre koruma gereksinimlerinin,

özellikle de sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi amacıyla, Topluluk politika ve tedbirlerinin tanımlanması ve uygulanmasına entegre edilmesi gereğini ortaya koymaktaydı.

Amsterdam Anlaşması ile ortaya koyulan bir başka gelişme de Avrupa Parlamentosu'na daha fazla yetki veren, daha demokratik bir karar-alma sürecinin kabulüdür. Topluluk karar alma süreci üç önemli AT kurumunu içermektedir; Avrupa Parlamentosu, AB Konseyi ve Avrupa Komisyonu. Ekonomik ve Sosyal Komite ile Bölgeler Komitesi ise, karar alma sürecine önerilen mevzuat hakkında görüş bildirerek katılan tamamlayıcı organ işlevi görmektedir.

Amsterdam Anlaşması, ortak-karar alma prosedürünün uygulanışını çevre sektörünün diğer alanlarına da genişleterek Avrupa Parlamentosu'nun rolünü arttırmıştır. Ancak, çevrenin korunması hususunda alınan mali önlemlerle ilgili konularda hala görüş bildirme-danışma prosedürü uygulanmaktadır. Görüş bildirme-danışma prosedüründe iş Komisyon ve Konsey arasında paylaşılmaktadır. Bu prosedüre göre Komisyon önerileri ortaya koymakta ve Konsey karar almaktadır. Ancak Konsey tarafından herhangi bir karar alınmadan önce, söz konusu alanda Komisyon ve Konsey'e ek olarak, Avrupa Parlamentosu, Ekonomik ve Sosyal Komite ve Bölgeler Komitesi'nin de içinde bulunduğu çeşitli aşamaların tamamlanması gerekmektedir.

Topluluk günümüze kadar özellikle atık yönetimi, su kalitesi ve hava kirliliği konularında minimum standartları oluşturarak kirliliği azaltmayı ve önlemeyi amaçlayan 300'e yakın yasa kabul etmiştir. 1999 çalışma programında ise Avrupa Komisyonu, çevrenin korunması meselesini, Avrupa Birliği'nin karşı karşıya bulunduğu en önemli tehditlerden biri olarak tanımlamıştır.

Avrupa Çevre Politikasının temel hedefleri AT Anlaşmasının 174. maddesinde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

- Çevrenin korunması, kollarılması ve çevre kalitesinin yükseltilmesi,
- İnsan sağlığının korunması,
- Doğal kaynakların akılcı ve dikkatli bir biçimde kullanılması,
- Bölgesel ve dünya çapındaki çevre problemleri ile ilgili olarak uluslararası seviyede tedbirlerin alınması.

“Çevre” terimine, Anlaşma içerisinde fazla bir açıklama getirilmemiştir. Dolayısıyla, çevrenin iyileştirilmesini sağlayacak tedbirleri doğrudan AB çevre politikasının hedeflerini oluşturmamakta, çevrenin iyileştirilmesini daha dolaylı bir şekilde sağlayan tedbirler AB çevre politikasının hedefleri kapsamında yer almaktadır.

Anlaşma'da belirtilen hedef doğrultusunda Avrupa Komisyonu, üçüncü ülkeler ve yetkili uluslararası örgütlerle işbirliği yapabilmektedir. Günümüzde Topluluk çevre konusunda 30'dan fazla sözleşme ve anlaşmaya taraftır. Topluluğun çevre alanındaki mevzuatı ise çevrenin korunması için yapılmış Eylem Programları ve Anlaşmalar yoluyla oluşturulan çeşitli ilkelere dayanmaktadır. Özellikle Amsterdam Anlaşması'nın 174 (2). maddesi, Avrupa çevre politikasının dayanacağı, Üye Ülkelerin somut yükümlülüklerine entegre edilmesi gereken ve gelecekte oluşacak mevzuatın yorumlanmasında yol gösterici bir vasıta olarak hizmet edebilecek ilkeleri sıralamaktadır. Bu ilkeler (bütünleyicilik ilkesi, yüksek seviyede koruma ilkesi, ihtiyat ilkesi, önleme ilkesi, kaynaktan önleme ilkesi ve kirleten-öder ilkesi) tüm karar alıcılar için yol gösterici temel prensiplerdir.

Bütünleyicilik ilkesi: Çevre korumanın Birlik politikalarının içine entegre edilmesi ilkesi, Topluluk tarafından girişilecek faaliyetlerin temellerinden birini oluşturmaktadır. AT Anlaşması'nın 6. maddesi, çevre korunmasının gereklerinin sürdürülebilir gelişmenin teşvik edilebilmesi için diğer Topluluk politika ve aktivitelerine entegre edilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Yüksek seviyede koruma ilkesi: Bu ilke doğrultusunda, yasama yetkileri dahilinde tüm Avrupa Topluluğu kurumlarının, Topluluğun farklı bölgelerindeki çeşitli durumları da hesaba katarak yüksek seviyede çevre korumayı amaç edinmeleri gerekmektedir. Avrupa çevre politikasının en önemli ilkelerinden olan yüksek seviyede çevre koruma ilkesi ayrıca, AT Anlaşması'nın 2. maddesinde de yer almaktadır.

İhtiyat ilkesi: Bu ilke, ilke kez Maastricht Anlaşması'na dahil edilmiştir. Belli bir hareketin çevre açısından olumsuz ve zararlı sonuçlar doğuracağı hakkında ciddi (güçlü) bir şüphe mevcutsa, bilimsel kanıtın ortaya çıkmasına kadar beklemeden, yani çok geç olmadan önlem alınması anlamına gelmektedir.

Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Çevre Politikaları ve Uygulamaları

Önleme ilkesi: Önleme ilkesi, zararın tam olarak ortaya çıkmasından önce, yani erken bir safhada, gerekli önlemlerin alınması gereğinin altını çizmektedir. Bu ilkenin uygulanabilmesi için aşağıdaki koşulların karşılanması gerekir: bilgi ve verilerin tüm karar-vericiler için kullanılabilir (mevcut) olması, uygun gerçeklerin karar-alma süreçlerinin erken bir aşamasında değerlendirilmesi, Topluluk tarafından kabul edilmiş olan tedbirlerin Üye Ülke iç hukuklarına aktarılıp aktarılmadığının izlenmesi ki bu, yeni durumlar ortaya çıktığında o tedbirlerin doğru bir şekilde kabul edilip, uygulanmaları için gereklidir.

Kaynakta önleme ilkesi: Topluluk çevre politikası çevresel zararın, öncelikle kaynağında önlenmesi ilkesine dayanmaktadır. Topluluk mevzuatı bu ilkeyi özellikle su ve atık sektörlerine uygulamakta olup atıkların mümkün olduğuunca üretim yerine yakın bir yerde bertaraf edilmesi de bu ilke dahilindedir.

Kirleten-öde ilkesi: Bu ilke, ilk Çevre Eylem Programı'nda belirtildiği gibi Topluluk çevre politikasının temel taşıdır. Kirletenlere, sebep oldukları kirlilik ile mücadelenin bedelinin ödetirilmesi, onları kirliliği azaltmaya ve daha az kirleten ürünler ve teknolojiler bulmaya teşvik etmektedir.

AB'NİN ÇEVRE EYLEM PROGRAMLARI

Uzunca bir süre Topluluk çevre politikası, Topluluk içindeki problemlerin çözümüne odaklanmıştır. Ancak son zamanlarda hem kirliliğin küresel olma özelliğinin ve hem de bölgesel ve uluslararası düzeyde ortak ve uyumlu hareket etme gereğinin farkına varılmıştır.

Topluluk çevre politikasının önemli bir özelliği bugüne kadar kabul edilmiş olan altı Eylem Programı'nda bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından ortaya koyulan ve uygulanan Çevre Eylem Programları, araçların (düzenleyici araçlar, mali araçlar, yatay önlemler, mali destek mekanizmaları) geniş kapsamlı birleşimini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Bu eylem programlarında dikey ve sektörel yaklaşım ortaya koyulmuştur. Eylem Programları genellikle Konsey beyanı olarak kabul edilmektedir. Her program kirlilik ile mücadeleyi, çevreye ilişkin konuların tüm Topluluk aktivitelerine entegre edilmesini ve kamunun resmi çevre bilgilerine erişiminin artırılmasını amaçlamaktadır. Eylem Programları her ne kadar bağlayıcı değilse de, istenen eylem genellikle hukuki kuralların

hazırlanmasını gerektirdiğinden, bu programlar da bu konudaki mevzuatların gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Çevre Eylem Programları, AB'nin çevre politikalarının hedeflerini belirlemekle kalmayıp, bu hedeflerin gerçekteştirilebilmesi için stratejik araçlar önermekte ve göstermektedir. Çevre Eylem Programları (ÇEP), sınırlı bir zaman dilimi boyunca eylem önceliklerini belirleyip, seçilen hedeflenmiş grupları yanıtlamak ve belirtilmiş olan politik amaç ve hedefleri gerçekteştirmek üzere geniş bir araçlar yelpazesi sunmaktadır.

İlk dört ÇEP, dörder yıllık dönemler için üstlenilmiştir (1. ÇEP – 1973-1976; 2. ÇEP – 1977-1981; 3. ÇEP – 1982-1986; 4. ÇEP 1987-1992). 5. ÇEP (Sürdürülebilirliğe Doğru), 1992'de Rio de Janeiro'da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı için hazırlanmış olan bir AB ortak pozisyonudur. 5. ÇEP, geçmiş ÇEP'lere oranla çok daha kapsamlı bir program olup, amaçları daha uzun bir dönem için (1992-1999) belirlenmiştir.

5. ÇEP'in nihai hedefi, Topluluk içindeki büyüme kalıplarını, sürdürülebilir bir kalkınma yoluna erişecek biçimde değiştirmek idi. Bu programın rehber ilkeleri, ihtiyat ilkesi ve kirleten öde ilkesinin etkili bir biçimde uygulanması da dahil olmak üzere, ortak sorumluluk kavramından kaynaklanmaktaydı.

5. ÇEP, sürdürülebilir kalkınmanın aşağıda belirtilmiş olan özelliklerini belirlemektedir:

- Hayat kalitesinin genelde sürdürülmesi,
- Doğal kaynaklara erişimin sürekli olarak sağlanması,
- Çevreye verilecek kalıcı zararlardan kaçınılması,
- Sürdürebilir kalkınmanın, bugünün ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gelecek nesillerin gereksinimlerinden feragat etmemelerini sağlayacak bir kalkınma oluşu.

5. Eylem Planı çerçevesinde beş hedef sektör özel ilgi gösterilmek üzere seçilmişti: Endüstri, Enerji, Ulaşım, Tarım ve Turizm. Bu sektörler, Topluluğun önemli rol oynadığı sektörler oldukları için, ve bunların karşılaştığı veya neden olduğu sorunlarla başa çıkmakta Topluluk yaklaşımının en etkili düzeyde oluşu nedeniyle seçilmiştir.

Ayrıca, bu sektörlerin bütün olarak çevre üzerinde önemli etkileri olabilir veya olmaktadır, ve sürdürülebilir kalkınmanın elde edilmesinde hayati önemleri vardır.

5. Eylem Programının önemli bir ögesi, ortak sorumluluk kavramı, yani, halk da dahil olmak üzere bütün paydaşlarca aktif katılım olmadıkça entegrasyonun başarılı olamayacağı, olmuştur. Program, bu hedefe ulaşılmasında sınırlı başarı göstermiştir. Genel sonuç, çevre mevzuatında ilerleme kaydedildiği, ama çevre politikalarının diğer politikalara entegrasyonunda başarının az olduğu olmuştur.

22 Temmuz 2002 tarihinde yürürlüğe giren 6. Çevre Eylem Programı (Çevre 2010: Geleceğimiz, Tercihimiz) 5 yıl sonra gözden geçirilmek üzere, gelecek on yıl için AB'nin çevre alanında önerilmiş programını ortaya koymaktadır. Öneri, ortak karar süreciyle kabul edilmek üzere Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosuna gönderilmiştir.

Yeni program, eyleme geçilmesi gereken dört öncelik alanı belirlemiştir:

İklim değişikliği

Amaç, sera etkisi yaratan gazlarının atmosferdeki yoğunluklarının dünyanın ikliminde doğal olmayan değişiklikler yaratmayacak düzeyde stabilize edilmesidir.

Doğa ve biyolojik çeşitlilik

Amaç, işleyen doğal sistemlerin korunması ve düzeltilmesi ile AB içinde ve küresel olarak biyolojik çeşitliliğin kaybolmasını durdurmaaktır.

Çevre ve sağlık

Amaç, değişik türdeki radyasyon da dahil olmak üzere, insan kaynaklı kirleticilerin seviyesinin insan sağlığı açısından önemli etkileri veya risklerinin bulunmadığı bir çevre kalitesine erişmektir.

Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve atıkların yönetimi

Burada amaç, yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakların tüketiminin, çevrenin özümleme kapasitesini geçmemesinin sağlanması. Bunu elde etmek için, büyük ölçüde geliştirilmiş kaynak verimliliği yoluyla kaynak kullanımının ekonomik büyüme ile el ele gitmesinin engellenmesi, ekonominin materyalist yapıdan kurtarılması ve israfın önlenmesini sağlamak gerekmektedir.

Program, çevre ile ilgili bu amaçları karşılamak üzere üstlenilecek stratejik yaklaşımı ortaya koymakta ve günümüzün çevre sorunlarıyla başa çıkabilmek için, katı bir yasal yaklaşımın ötesine bakılmasının gereğini görmektedir. Üretim ve tüketim kalıplarında gereken değişiklikleri getirebilmek için daha stratejik bir yaklaşıma gerek görülmektedir.

Bu çerçevede program, belirlenmiş olan dört öncelik alanında gelişmeler kaydedilebilmesi için beş yaklaşım önermektedir. Bunlar aşağıda belirtilmiştir.

6. Eylem Planı Çerçevesinde Benimsenecek Beş Yaklaşım

1. Mevcut mevzuatın uygulanmasının geliştirilmesi: 5. Eylem Programına getirilen bir eleştiri, mevcut yasaların uygulanmasındaki sorunların çözümünü dikkate almadan yeni mevzuat oluşturulmasına önem vermesi olmuştur. 6. Eylem Programı bu soruna çözüm getirmekte ve mevcut mevzuatın tam olarak yürütülmesi, yürürlüğe konması ve uygulanmasına daha çok önem vermektedir. Mevcut mevzuatı onaylarken kabul etmiş oldukları şartlara uymalarının sağlanması amacıyla Konsey, Üye Devletlere karşı ihlal yaptırımları uygulama konusunda taahhütte bulunmaktadır.

Ancak yasal prosedürler, AB mevzuatına uyulmada kullanılacak tek araç değildir. Şeffaflık, çevre ile ilgili mevzuatın uygulanmasında geciken Üye Devletler ile yetkililerin ilerleme kaydetmelerinde teşvik unsuru olacak güçlü bir yoldur. Üye Devletlerde uygulamanın durumu ile bilgiye erişim daha da kolaylaşacaktır. Bu, yalnızca gerekli şartları yerine getirememiş olan Üye Devletler'e ait bilgi ile sınırlı kalmayıp, diğer ülkelere yol gösterici olması bakımından, başarılı bir uygulama yürütmüş olan Devletler'den gelecek bilgiyi de içerecektir. 'Çevre ile ilgili konularda bilgiye ulaşım ve karar alma sürecinde kamunun katılımı' hakkındaki Aarhus Konvansiyonu'nun kabulü ve uygulanması da çevre ile ilgili mevzuatın daha iyi bir biçimde uygulanması için güçlü bir araç olacaktır.

2. Çevresel kaygıların diğer politikalara entegre edilmesi: Çevre ile ilgili yetkililerin kontrolü altındaki politikaların uygulanması, 6. Eylem Programıyla belirlenmiş olan çevresel hedeflere ulaşılmasında ancak bu kadar etkili olabilmektedir. Diğer sektörlerde de değişiklikler gerekli görülmektedir: örneğin, enerjinin sağlanması,

Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Çevre Politikaları ve Uygulamaları

ulaşım politikaları, yenilenebilir kaynakların kullanımı, tarım ve arazi kullanımı politikaları. Bu politika alanlarıyla birlikte, genel çevre politikalarında da değişiklikler gerekmektedir. Bunu sağlamak için, çevresel amaçların, diğer çeşitli sektörlerin politika süreçlerine entegrasyonu ile birlikte, çok daha uzun bir zaman diliminde, değerlendirebilme ve bilgili karar verebilme becerisi de gerekmektedir.

AB, çevrenin korunmasının diğer politikalara entegrasyonunun önemini, Anlaşmanın 6. Maddesine bunu dahil ederek, zaten görmüştür. Cardiff'te 1998'de yapılan Avrupa Konseyi toplantısı, çeşitli Konsey kuruluşlarından kendi politika alanlarına çevre ile ilgili konuların entegre edilmesine yönelik strateji ve programların hazırlanmasını istemesiyle, bu Maddeye pratik etkinlik kazandırma yolunda adım atmıştır.

3. Piyasanın çevre için çalışmasını teşvik etmek:

Şimdiye kadar iş dünyasına olan genel yaklaşım, standartlar ile hedefler oluşturmak ve bu standartlara göre uygulamayı yürütmek olmuştur. Üye Devletler bu yaklaşımı, çevre dostu ürünler, işlemler ve hizmetler yararına piyasadaki fiyat sinyallerini değiştirmeyi amaçlayan çevre vergilerini çeşitli ürünlere uygulamak gibi, piyasaya temelli araçlar kullanarak tamamlamışlardır. Buna iyi bir örnek, kurşunlu ve kurşunsuz benzin için uygulanan farklı vergi oranlarıdır. Çevre vergileri ayrıca, firmaların daha çevre dostu teknoloji ve ürünler veya daha az kaynak harcayan ürünler hakkında araştırma ve yatırım yapmaları için teşvik unsuru olmaktadır.

Komisyon, çevre vergileri için, enerji ürünleriyle ilgili 1997'de önerilen vergi gibi, daha uyumlaştırılmış bir yaklaşım sunma niyetindedir. Bu yaklaşım, halihazırda vergilendirilen enerji ürünlerindeki (mineral yağları gibi) asgari vergi oranlarını arttırmayı ve bazı veya tüm Üye Devletler'de bugüne kadar vergiden muaf olan enerji ürünleri (gaz, elektrik, kömür gibi) için vergi koymayı hedeflemektedir. Bu vergi artışı, Üye Devletlerin işgücü masrafları ile ilgili vergiler gibi başka bazı vergilerde indirim yapmalarının teşvik edilmesiyle dengelenecektir. Program aynı zamanda (çevre ile ilgili) yetkililer ve sanayi arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinin hedeflemektedir. Çevresel performanslarının geliştirilmesi için, sanayinin gönüllü eylemde bulunmasının teşviki konusunda başka mekanizmalar da kullanılacaktır. Komisyon ayrıca, iş dünyasının AB çevre gereklerini daha iyi anlamasına ve bu gerekleri nasıl yerine getirmesi gerektiğine yardımcı olmayı amaçlayan bir dizi

araç geliştirmek için sanayi ile birlikte çalışma konusunda taahhütte bulunmuştur.

Entegre Edilmiş Ürün Politikası (IPP), yaşam döngüleri süresince ürünlerin etkilerinin göz önüne alındığı yeni bir yaklaşımdır. Komisyon 7 Şubat 2001'de, bu politikayı tartışmaya açmak üzere, IPP hakkında bir Yeşil Belge kabul etmiştir.

Eko Etiket tasarıları, tüketici tercihini çevre dost ürünlerden yana etkilemeyi başarmıştır. Komisyon söz konusu tasarımı gözden geçirerek, gerektiğinde, iyileştirmeler yapacaktır.

Kamu ihaleleri, pazar talebinin yaklaşık %14'ünü oluşturmaktadır. Bu nedenle, kamu ihalesi politikaları, satın alınacak ürünlere karar verilirken kullanılacak ölçütlerden birinin çevre performansı olarak belirlenmesiyle, piyasanın "yeşilleşmesinde" önemli bir rol oynayabilirler.

Komisyon aynı zamanda, çevresel yükümlülük üzerine mevzuat hazırlamaktadır. Bu taslak mevzuat, kişilerin veya mülkün zarar görmesine neden olan, alanları kirleten veya biyolojik çeşitliliğe zarar verenlere yükümlülük bindirecektir.

4. Vatandaşlara yetki vermek ve yaklaşımlarında değişiklik elde etmek: Vatandaşların çevrenin korunmasında oynayacakları önemli rolleri bulunmaktadır. Giderek artan bir oranda insanlar, geri dönüşüme önem vermekte, çevre dostu ürünler satın almakta v.s., ve çevre hakkında verilen kararların daha çok içinde olmaktadır. İnsanlar, yerel, bölgesel ve ulusal düzeydeki karar mekanizmalarında daha güçlü bir biçimde rol almayı talep etmektedirler. Ancak, etkili olabilmek için, kolay anlayabilecekleri daha iyi bilgiye erişmeye ve görüşlerini iletebilmek için karar vericilere uygun şekilde ulaşabilmeye gereksinimleri vardır.

Aarhus Sözleşmesi, geliştirilmiş şeffaflık, çevre ile ilgili bilgiye erişim ve çevre ile ilgili alınacak kararlara halkın katılımı konusunda bir dizi taahhüt içermektedir. AB mevzuatı, bu yeni zorunlulukları göz önüne alacak biçimde elden geçirilmektedir. ÇED Direktifi'nin tümüyle uygulanması, ve yeni Stratejik Çevresel Değerlendirme Direktifi (SÇD), önerilmiş olan planlama, proje ve politikalar hakkındaki (göz önüne alınması zorunlu olan) yorumlarını belirtmeleri için daha geniş olanaklar sağlayarak, vatandaşlara yetki verilmesine yardımcı olacaktır. Vatandaşların bilinçli seçimler yapmaları ve bu bilinçli seçimlerini ifade edebilmeleri için

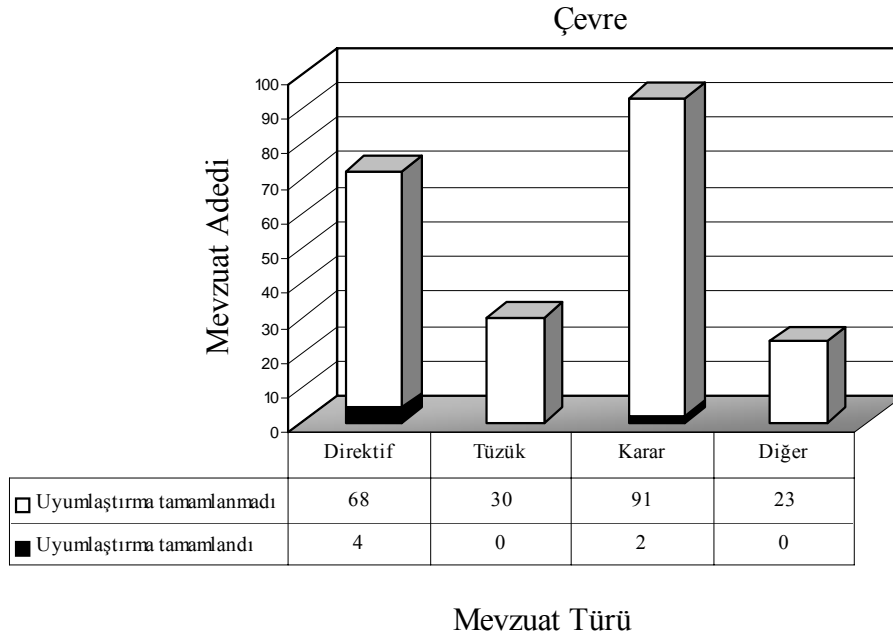
yetkilendirilmelerinin ayrılmaz bir parçası olarak, içerilmekte olan sorunların, bu sorunların çözülmesi için ne gerektiğinin ve ne tür eylemlerde bulunabileceğinin anlaşılması elzemdir. Yani bu süreç için, çevre hakkında eğitim ve bilgi elzemdir.

5. *Arazi kullanımının planlanması:* Arazi planlaması ve yönetimi, çevresel sorunların ayrılmaz bir parçası olup, bu problemlerin azaltılması veya çözümü için vasıta olabilecektir. Genellikle yerel ya da bölgesel düzeyde alınmakta olan arazi kullanımı kararlarının, yaşam alanları ile arazi düzeninin bozulması, trafiğin artarak hava kirliliği ve trafik sorunlarına neden olması gibi, çevre üzerinde önemli etkileri olabilmektedir. Bu etkiler kentsel ve kıyı alanlarında özellikle önemlidir.

ÇED ile SÇD Direktiflerinin uygulanması, çevrenin planlama kararlarına daha iyi entegre edilebilmesi için, planlanan proje ve planlarda çevresel hususların düzgün bir biçimde göz önüne alınmasını sağlayacaktır.

TÜRKİYE – AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ VE ÇEVRE

Avrupa Birliği (AB) tam üyeliğine adaylığımızın 10 – 11 Aralık 1999 tarihli Helsinki Zirvesinde onaylanması ile yeni bir boyut ve ivme kazanmıştır. 1999 yılı Helsinki Zirvesi’nde Avrupa Birliği’ne adaylığının tescilinden sonra, ilk adım olarak Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) 8 Kasım 2000 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye’nin kısa ve orta vadede gerçekleştirmesi gereken önceliklerini ve katılım hazırlıklarının koşullarını ortaya koyan KOB’nin ardından Türkiye tarafından hazırlanan ve 19 Mart 2001 tarihinde AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program kabul edilerek diğer sektörler ile birlikte çevre alanında da uyumlaştırma çalışmalarına başlanmıştır. Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerindeki en önemli etkilerinden biri “çevre” alanında hissedilmiştir. Zira “çevre” Avrupa Birliği’nin en önemli hareket noktalarından biri olarak kabul edilmektedir.

Şekil 1. AB mevzuatına uyum grafiği (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nce 1 Nisan 2003 tarihi itibarı ile güncellenmiş verilerle düzenlenmiştir).

Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Çevre Politikaları ve Uygulamaları

Çevre başlığı altında yer alan Avrupa Birliği direktifleri, gerek 300'ü bulan sayılarının fazlalığı gerekse kapsamlarının genişliği açısından Avrupa Birliği Müktesebatının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Söz konusu direktiflerin, yeni çıkarılacak veya revize edilecek yasa ve yönetmelikler ile Türk Mevzuat Sistemi'ne yansıtılması tam olarak uyumun sağlanması için yeterli olmayacak olup, söz konusu direktiflerin yansıtılmasını müteakip başarılı bir şekilde uygulamaya geçirilmesi de gerekmektedir. Bu kapsamda, güçlü bir kurumsal idari kapasiteye ve uygulanması sürecinde de güçlü yerel otoritelere ve altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır.

AB Çevre mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında öncelikli olarak, Türkiye'nin çevre mevzuatı ile AB çevre mevzuatı arasındaki yasal boşlukların analiz edilmesi amacıyla Avrupa Komisyonu'nun MEDA fonu kapsamında "Türkiye'de Çevre Mevzuatının Analizi Projesi" mülga Çevre Bakanlığı'nca gerçekleştirilmiştir. Proje sonucuna göre; Ülkemizin, AB'nin çevre müktesebatıyla ilgili yüksek maliyetli yatırım gerektiren su kalitesi, hava, atık yönetimi, entegre kirlilik önleme, çevresel etki değerlendirme ve doğa koruma direktiflerine uyumu açısından tahmini maliyetler 2001 yılı fiyatları ile yaklaşık toplam 27 milyar Euro olarak belirlenmiştir. Böylelikle, AB yapısal reformları için ülkemizin çevre sektöründe ihtiyaç duyduğu öncelikli yüksek maliyetli yatırım gerektiren direktiflerine ilişkin mali boyutu ortaya koyulmuştur. Aynı çalışmaya göre AB müktesebatının uygulanmasından dolayı ülkemiz için oluşacak çevresel faydanın tahmini değer, uyum maliyetinin dört katından daha fazla olacağı hesaplanmıştır.

Diğer taraftan, 14 Nisan 2003 tarihinde Avrupa Birliği'nce yeniden gözden geçirilen Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) çerçevesinde, Türkiye'nin çevre alanındaki; kısa vadeli öncelikleri ve orta vadeli öncelikleri yeniden belirlenmiştir. Gözden geçirilmiş Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi; Komisyonun Türkiye'nin AB'ye katılım yönünde kaydettiği ilerlemelere ilişkin 2002 yılı İlerleme Raporunda belirlenen ilâve çalışma gerektiren öncelikli alanları, Türkiye'nin söz konusu öncelikleri uygulamasında yardımcı olacak mali imkanları ve bu yardımın tâbi olacağı şartları tek bir çerçeve altında ortaya koymaktadır. Revize Katılım Ortaklığı Belgesi çerçevesinde çevre alanında kısa ve orta vadeli öncelikler şunlardır:

Kısa Vade Öncelikler:

- Müktesebatın iç hukuka aktarılması için bir program kabul edilmesi.
- Yatırımların finansmanına yönelik, uyumlaştırma maliyeti tahminlerine ve kamu ve özel sektörden sağlanacak gerçekçi finansman kaynaklarına dayalı bir plan geliştirilmesi.
- Çerçeve mevzuata, çevre alanındaki uluslararası sözleşmelere ve doğa koruma, su kalitesi, Entegre Kirlilik Önleme-Kontrol ve atık yönetimi konusundaki düzenlemelere ilişkin müktesebatın iç hukuka aktarılmasına ve uygulanmasına bağlanması,
- Çevresel Etki Değerlendirilmesi direktifinin etkili biçimde uygulanması.
- Sınır aşan sulara ilişkin işbirliğinin, su çerçeve direktifi ve AT'nun taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun olarak geliştirilmesine devam edilmesi.

Orta Vade Öncelikler:

- Müktesebatın iç hukuka aktarılmasının tamamlanması ve veri toplama da dahil olmak üzere, çevre korumasının sağlanması için kurumsal, idari ve denetim kapasitesinin güçlendirilmesi.
- Sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin, diğer bütün sektörel politikaların tanım ve uygulamalarına entegre edilmesi.

Revize edilen KOB çerçevesinde Türkiye'nin KOB' ne cevabı niteliğindeki Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı'nı (UP) revize etme çalışmaları süratle tamamlanmış 24 Temmuz 2003 tarih ve 25178 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Revize Ulusal Program kısa vadede, AB çevre mevzuatının Türk mevzuatına aktarılması çalışmalarına devam edileceği belirtilerek idari kapasitenin güçlendirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti ve uygulamaya yönelik yatırım ihtiyacını ortaya koyacak projeler gerçekleştirileceğini taahhüt etmektedir. Öte yandan, yüksek yatırım ihtiyacı gerektiren ve ciddi ölçüde teknik kapasitenin güçlendirilmesine ihtiyaç gösteren bazı uluslararası sözleşmelere kısa vadede taraf olunması imkanı bulunmadığı vurgulanmaktadır.

Orta vadede ise Revize Ulusal Program, çevre başlığı altında yer alan su ve hava kalitesinin iyileştirilmesi, atık yönetiminin etkinleştirilmesi, doğanın korunması, endüstriyel kirlilik ve risk

yönetimi, Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD), kimyasallar, gürültü, genetik olarak yapıları değiştirilmiş organizmalar (GMO), nükleer güvenlik konularındaki AB mevzuatına uyumun büyük ölçüde tamamlanacağını taahhüt etmektedir. Bununla birlikte, mevzuat uyumu çalışmaları kapsamında, mevcut idari düzenlemelerde değişiklik yapılması ve ilgili AB mevzuatına paralel olarak yeni mevzuat düzenlemelerinin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun aday ülkelerden diğer bir talebi olarak, Ulusal Programın Ek'i niteliğinde ve Türkiye'nin AB'ye Ekonomik ve Sosyal Uyumuna yönelik katılım öncesi mali yardımların programlanmasına stratejik bir çerçeve oluşturmak üzere, 2004-2006 yıllarını kapsayan Ön Ulusal Kalkınma Planı (ÖUKP) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinasyonunda hazırlanarak 22 Aralık 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin bu ilk ÖUKP'si, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde AB tarafından 2004-2006 tarafından sağlanacak mali yardımların etkili bir şekilde kullanımına temel teşkil etmek üzere hazırlanmış olup üyelik sonrası yapısal fonların kullanımına ilişkin altyapının oluşturulmaya başlanmasını hedeflemektedir.

“Türkiye'deki Çevre ile İlgili Mevzuatın İncelenmesi Projesi”nin sonuçları doğrultusunda başlatılan ve tamamlanma aşamasında olan “Türkiye Cumhuriyeti için Çevre Alanında Entegre Uyumlaştırma Stratejisi Projesi”, Türkiye çevre mevzuatının AB mevzuatına uyumuna yönelik öneri ve stratejiler ortaya koymakta olup yapılacak mevzuat değişiklikleri ve uygulamaların programını tanımlamaktadır. Strateji, tüm uzun vadeli yatırım ihtiyaçlarının yer alması nedeniyle 20 yıllık bir zaman dilimini kapsamakta ve çevre mükteşabatında yer alan Hava, Su, Atık, Endüstriyel Kirlilik, Doğa, Gürültü, Kimyasallar, Nükleer Güvenlik Yatay sektör olmak üzere 9 sektörü içermektedir. Projenin sonuç belgesi olacak Entegre Uyumlaştırma Stratejisi, ilgili sektörel öneri ve stratejileri bir araya getirerek Türkiye'nin çevre mevzuatının AB Çevre Mükteşabati'na tamamen uyumlu hale getirilmesi için yapılması gereken tüm çalışmaları açıklayan bir belge niteliğinde olacaktır.

Tahmini AB çevresel gereksinimleri, Avrupa Birliğine katılım aşamasındaki ülkeler için büyük bir problem olmaktadır. Gündem 2000 ve Avrupa Komisyonun bir sonraki Çevresel Katılım Stratejileri Bildirisi Üye Ülkelerle, Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerini kıyasladığında çevrenin korunmasındaki eksikliği göstererek, çevre

sektörünün, AB'ne katılmaya hazırlanan ülkelerde daha önce katılan ülkelerdeki durumdan çok değişik olduğunu belirlemiştir. İçme suyu temini, atık suların arıtılması, katı atıkların bertarafı gibi AB çevre standartlarının yerine getirilmesi için gerekli masrafların ilk tahmini yalnız 10 Orta ve Doğu Avrupa (CEE) ülkesi için 120 milyar Euro civarındadır.

Avrupa Komisyonu bu sebeple, mükteşabatın uygulanması için gerçekçi ulusal, uzun vadeli stratejilerin gerekli olduğunu belirlemiş ve ülkelerin önemli yerli ve dış kaynaklı finansman bulmalarını teşvik ederek Avrupa Birliği'ne uyumu sağlamalarını talep etmiştir. Ek olarak Gündem 2000, Aday Ülkelerde yapılacak çevresel yatırımlara, Birliğin kendi kaynaklarından, özellikle Yapısal Araçlara Yönelik Katılım Öncesi Program (ISPA) aracılığıyla olduğu kadar yeni Phare programı ve Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı (SAPARD) aracılığı ile de, önemli mali yardımlar sağlanmasını öngörmektedir.

Helsinki Zirvesi sonrasında, Ülkemizin adaylığının tescil edilmesi ile adaylık sürecinde mevcut Akdeniz İşbirliği programlarına ilave yeni kaynakların tahsisi çalışmalarına gidilmiştir. Türkiye'nin diğer adayların faydalanmakta olduğu yardım programlarına (Phare, Ispa ve Sapard) dahil edilmesi talebi, bu programların bütçelerinin 2000-2006 tarihleri için kesinleştirilmiş olması ve bu konuda değişikliğin yapılmasının mümkün olmaması gerekçesiyle kabul görmemiştir. Bunun yerine Türkiye için katılım stratejisine uygun olarak ilave kaynak yaratılmıştır. Bu dönemde Türkiye gene bir Akdeniz ülkesi olarak Avrupa-Akdeniz İşbirliği Programının 2000-2006 dönemine dahil edilmiştir.

Dolayısıyla bu dönem yardım programlarını, Avrupa Akdeniz İşbirliği (MEDA II) (2000-2006) Katılım Stratejisi Programları (2001-2003) ve Deprem Yardımları olarak incelemek mümkündür.

Avrupa Birliği tarafından sağlanacak mali yardımların “Katılım Ortaklığı Belgesi” ve “Ulusal Program”da yer alan önceliklere uygun projeler kapsamında hayata geçirilebilmesi için yeni ve merkezi olmayan bir yapılanmaya gidilmesi zorunluluğu doğmuş ve bu düzenlemeyi yapmak üzere, 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile Merkezi Olmayan Yapılanma içerisinde, “Ulusal Mali Yardım Koordinatörü”, “Mali

Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Çevre Politikaları ve Uygulamaları

İşbirliği Komitesi”, “Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi” “Ortak İzleme Komitesi” ve “Merkezi Finans ve İhale Birimi” gibi birimler oluşturulmuştur.

Avrupa Birliği’ne üyelik hedefi doğrultusunda ortaya koyduğumuz taahhütlerimizin gerçekleştirilmesi amacıyla oluşturulacak ve AB tarafından finanse edilecek projelerin belirlenmesi, yönetimi, izlenmesi ve değerlendirilmesi Ülkemiz tarafından yerine getirilecektir.

Diğer aday ülkelerin de uyguladığı merkezi olmayan yapılanma sistemi 8 Ekim 2003 itibarıyla akredite olarak tüm bileşenleri ile işlemeye

başlamıştır. Merkezi olmayan yapılanmanın akreditasyonu Avrupa Birliği’ne üyelik sürecindeki taahhütlerimizin yerine getirilmesi bakımından sadece mali işbirliği alanında değil tüm katılım öncesi süreç bakımından çok önemli bir adımı oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği’ne aday ülkelere yönelik olarak 2001 yılında başlatılan Katılım Öncesi Mali İzleme Süreci çerçevesinde, Türkiye ilk Katılım Öncesi Ekonomik Programını Ekim 2001 tarihinde, ikincisini ise Ağustos 2002 tarihinde Avrupa Komisyonu’na iletmıştır. her yıl yenilenmesi öngörülen Katılım Öncesi Ekonomik Programın

Tablo 1. 2000-2003 Döneminde AB Tarafından Aday Ülkelere Sağlanan Hibe Nitelikli Toplam Mali Yardım

Aday Ülkeler	PHARE	ISPA	SAPARD	TOPLAM
	Milyon Euro			
Bulgaristan	582	424	219	1.225
Çek Cumhuriyeti	406	285	92	783
Estonya	146	119	51	316
Macaristan	452	366	159	977
Letonya	148	194	91	433
Litvanya	314	213	125	652
Polonya	1.859	1.450	705	4.014
Romanya	1.106	986	632	2.724
Slovakya	299	187	76	562
Slovenya	146	68	26	240
TOPLAM:	5.458	4.292	2.176	11.926

Türkiye yukarıda belirtilen on aday ülkeye sağlanan PHARE, ISPA ve SAPARD programlarından faydalanmamaktadır. AB tarafından aynı dönemde Türkiye’ye sağlanan mali yardım toplam 698 milyon Euro’dur. 2000 ve 2001 yıllarında Türkiye’ye sağlanan mali yardım MEDA-II, Gümrük Birliğinin desteklenmesi için Avrupa Stratejisi ve Ekonomik ve Sosyal Kalkınmanın desteklenmesi için Avrupa Stratejisi programlarından sağlanmıştır. 12-13 Aralık 2002 tarihli Kopenhag Zirvesinde alınan karar çerçevesinde 2002 yılından itibaren Türkiye’ye tahsis edilen mali yardım AB Bütçesinin “Katılım Öncesi Mali Yardımlar” kaleminden sağlanmaktadır (Comission of the European Communities, General Report on the Pre-Accession Assistance (PHARE, ISPA and SAPARD) in 2000-2001-2002-2003.

Katılım Öncesi Ekonomik Programa ilişkin değerlendirmeleri de dikkate alınarak, 2003-2006 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Bilindiği üzere; çevre ülkemizde pek çok sektörü ve pek çok kurumu ilgilendiren oldukça zor bir sektördür. Çevre ve Orman Bakanlığı, AB çevre müktesebatının uyumlaştırılmasında koordinasyondan sorumlu başlıca kurumdur. Bakanlık, mevzuat uyumlaştırma çalışmalarının yanı sıra çevre alanında Ulusal Program’da belirtilen taahhütler çerçevesinde AB ile müzakereleri yürütecek

olması nedeniyle uygulama (implementation), izleme ve denetim konularında da önemli sorumluluklar taşımaktadır. Söz konusu sorumlulukları yerine getirilebilmesinde Çevre ve Orman Bakanlığı’nın etkin olabilmesi için uygulayıcı rolünün de güçlü olması, özellikle etkin izleme, denetim mekanizmalarının kurulmuş olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, AB’nin çevre mevzuatının uygulanması sürecinde uygulayıcı kurum olarak yerel otoritelere de büyük görevler düşmektedir.

Bu açıdan, yerel otoritelerin de kurumsal yapılarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bakanlığı'nca "**Türkiye için Çevre Alanında Kapasite Geliştirilmesi**" Projesi hazırlanmış ve Kasım 2003 tarihi itibarı ile uygulanmaya başlanmıştır.

Toplam bütçesi 16,6 milyon Euro olan ve "Yüksek Maliyetli Altyapı Projeleri'nin Planlanması", "Çok Ükeli Çevre Programları", "Doğa Koruma" ve "Kurumsal Yapılanma ve Çevresel Bilgiye Erişim" başlıkları altında 4 ayrı Alt-Projeden oluşan Projenin genel amaçları:

- Uyumlaştırma sürecinde yasal, kurumsal, teknik ve yatırıma yönelik olarak çevre alanında kapasite geliştirilmesi,
- Bu sayede, AB çevre mevzuatının etkin olarak uygulanmasının hızlandırılmasıdır.

Alt-projelerden, "Yüksek Maliyetli Çevre Yatırım-larının Planlanması" Projesi'nin tamamlanması ile su, atık, hava ve endüstriyel kirlilik kontrolü gibi öncelikli çevre konularında AB'ne katılım için gerekli altyapı ihtiyacı ve etkin finansman araçları ortaya konulacaktır. "Çok Ükeli Çevre Programları" Alt-projesi kapsamında ise, çevre alanında Türkiye'nin uygulama ve yaptırım kapasitesinin geliştirilmesi amaçlanmakta olup böylece çevre denetimi ve yaptırımına ilişkin AB'ne uyum çalışmalarında önemli bir adım atılacaktır.

Diğer bir bileşen olan "Doğa Koruma" Alt-projesi tamamlandığında, "Habitat ve Kuş Direktifleri'nin uyumlaştırılması ve Türkiye'de uygulanmasında gerekli kurumsal kapasite oluşturulacaktır. Türkiye, 01.05.2003 tarihi itibarı ile Avrupa Çevre Ajansı'na üye olmuş olup, son bileşen "Kurumsal Yapılanma ve Çevresel Bilgiye Erişim" projesi ile çevresel bilgiye erişim konusunda gerekli altyapı oluşturulacaktır.

Mali İşbirliği 2003 yılı Programı çerçevesinde hazırlanan "Türkiye için Çevre Alanında Program Geliştirilmesi Projesi" ise 2004-2005 yıllarını kapsayacak olup, proje; "Hava Kalitesi", "Ulusal Kimyasallar Sektörünün AB Mevzuatına Uyumlaştırılması", "Türkiye'de Atık Yönetimi Kapasitesinin Güçlendirilmesi" adlı alt-projelerden oluşmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından sağlanan mali yardımın 2002 yılı programlaması kapsamında, çevre sektörüne yönelik olarak Çevre ve Orman

Avrupa Birliği tarafından aday ülkelerde çevre alanında uygulamaya dönük altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik sağlanan fonlar ISPA fonlarından oluşmaktadır. ISPA Fonları 2000-2006 yıllarını kapsayan süreçte Orta ve Doğu Avrupa'da yer alan on aday ülke için öngörülmüş olup; yıllık toplam 1 milyar Euro'luk bir kaynak sağlamaktadır. İdari kapasite desteğine yönelik fonlara göre oldukça fazla miktarlarda kaynak sağlayan ISPA fonları çerçevesinde Avrupa Birliği tarafından, aday ülkede gerçekleştirilecek altyapı yatırımı projelerinin maliyetlerinin %75'i hibe olarak karşılanmaktadır. Halihazırda Ülkemiz ISPA veya benzeri özellikler taşıyan bir Avrupa Birliği mali kaynağından faydalanmamaktadır.

Ülkemizin uyumlaştırma sürecinde karşılaması gereken maliyetlerin yüksekliği göz önüne alındığında, bu kapsamdaki fonlardan yararlanılmasının ülkemiz için önemi ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, 12 Aralık 2002 tarihinde Kopenhag'da gerçekleştirilen Avrupa Birliği Zirvesi kararları gereği, ülkemiz adaylık taahhütlerini yerine getirdiği takdirde 2004 yılı sonundan itibaren üyelik müzakerelerine başlanması öngörülmektedir. Bu bağlamda, gerek 2004 yılı sonuna kadar çevre alanındaki taahhütlerin yerine getirilmesi için gerekse tüm müzakere süreci boyunca yürütülecek çalışmalarda Avrupa Birliği tarafından sağlanacak teknik ve mali desteğin en üst düzeyde olması büyük önem taşımaktadır. Yine bahse konu Zirve ile ilgili önemli bir husus, ülkemize uyumlaştırma sürecinde Avrupa Birliği tarafından sağlanan mali kaynakların önemli ölçüde arttırılmasının öngörüldüğünü belirten maddenin sonuç belgesinde yer almasıdır.

Bu bağlamda, Ülkemizin uyumlaştırma stratejisinin önemli ve öncelikli bir bölümünü oluşturan çevre alanına yönelik Avrupa Birliği mali kaynaklardan daha fazla yararlanılması için gerekli girişimlerin gerçekleştirilmesi daha da önem kazanmaktadır.